

Informasjon til nye foredlingsbesetninger

Innhold

Svært kort om grunnleggende avl	2
Gjeldene avlstiltak	2
Registrering av data	2
Defekter	2
Helse	2
Tappeliste og sædbestilling	3
Øremerker, merking og innsending av øreprøver	3
Genotyping	4
Rånetest	4
Inntak/bestilling av råner til test	5
Krav til testråner	5
Vaksinering av testråner som leveres til Delta	6
Inntransport av testråner til Delta	6
Felttest	7
Eksteriørbedømming	7
Krav til framføring av purker og råner	8
Unike puljenummer	8
Seleksjon	8
Omsetning av livdyr	8
Breedingweb	9
Avlsbesetningsoppgjøret	9
Egenskaper som inngår i oppgjøret og vektingen av disse	10
Beskrivelse av egenskapene	10
Kåring av beste eliteråne	12
Egen hjemmeside for Norsvins avlsbesetninger	12
Utbetaling av kompensasjon	12

Svært kort om grunnleggende avl

Forutsetninger for å kunne avle på en egenskap:

- må være variasjon (må kunne måles/registreres)
- en del av variasjonen må være genetisk
- registreringene av egenskapen må være nøyaktige

Avlsverdien sier noe om hvor godt dyret er, dvs. hvor godt forventer vi at *avkommet* blir?

Avlsverdi og seleksjonsverdi er tilnærmet det samme, men seleksjonsverdien inkluderer tillegg en slektskapsverdi som er vektet 10 %. Det vil si at seleksjonsverdien hensyntar slektenskap mellom dyr og innavl. *Foredlingsbesetningene skal bruke seleksjonsverdien ved all seleksjon, formeringsbesetningene skal bruke avlsverdi.* Unngå å ha kjepphester i seleksjonen, men benytt seleksjonsverdien!

Gjeldene avlstiltak

- Genotyping av purker og rånere
- Rånetest inkludert CT-skanning og eksteriørbedømming
- Felttest inkluderer unggrismåling og eksteriørbedømming av purker
- Registreringer på individnivå som gjøres av produsenten selv (i Ingris og ToNo)

Registrering av data

Foredlingsbesetningene gjør en rekke obligatoriske registreringer på **individnivå**. Registreringene gjøres i Ingris og/eller ToNo. Alle registreringene er listet opp i et eget dokument «Obligatoriske Ingris-registreringer for avlsbesetninger» og nærmere beskrevet i: «Protokollen for registrering av data i foredlingsbesetninger». Eksempler på registreringer er: spedgristap, kullutjevning, veiing ved tre ukers alder, spenetelling, sykdom og defekter, hold og skuldersår, veiing ved 70 dager, bingeregistrering og dødelighet i slaktegrisperioden. Registrering av data er en viktig del av det praktiske avlsarbeidet og må gjøres nøyaktig. God datakvalitet er en forutsetning alt avlsarbeid. Dette gir riktige arvbaheter som igjen er grunnlaget for å utvikle egenskaper og skape avlsframgang.

Defekter

Ristere

Råner i stjernekuill som er «ristere» skal ikke registreres med defekt i Ingris. Dette kan grisen vokse av seg og dermed kan rånen være aktuell som testråne. Dersom rånen fortsatt rister ved tidspunktet for levering til test, skal den derimot ikke sendes. Hvis en råne er registrert med defekt, blir ikke rånen genotypet og dermed vil den heller ikke være aktuell for seleksjon.

Hjernebrokk

Eventuelle tilfeller av hjernebrokk skal registreres med defektkode 15 i Ingris. Det er viktig at alle tilfeller av hjernebrokk registreres slik at vi får oversikt over omfanget, og eventuelle genetiske sammenhenger. Vi ønsker også at det blir tatt vevsprøve av eventuelle grisunger med hjernebrokk. Kontakt Norsvin hvis dere har spørsmål om hvordan dette gjøres.

Helse

Helsetjenesten for Svin (HT svin) er en del av Animalia. Det er HT Svin som har ansvaret for å overvåke helsestatusen i avlsbesetningene. På hjemmesiden til HT-Svin er det mye nyttig informasjon som det er viktig å gjøre seg kjent med. Hjemmesiden til HT-Svin finner du her: animalia.no/no/Dyr/svin/

«Helse- og hygienerelementet for foredlings- og formeringsbesetninger» gjelder for foredlingsbesetningene og er utarbeidet av samarbeidsrådet for Helsetjenesten for Svin (HT Svin).

Helse- og hygienereglemente finner dere her: [2020-helse--og-hygienereglementet-for-avlsbesetninger.pdf](https://www.norsvin.no/2020-helse--og-hygienereglementet-for-avlsbesetninger.pdf) ([animalia.no](https://www.animalia.no))

Foredlingsbesetningene skal ha en årlig besetningsgjennomgang av slakteriet veterinærkonsulent og Norsvins avlskonsulent. Hvert tertial skal avtaleveterinæren (veterinæren tilknyttet besetningen) foreta et besetningsbesøk med prøvetaking for å bekrefte at besetningen er fri for sykdommer. Tertialbesøkene skal faktureres Norsvin. Etter besøket skal avtaleveterinær fylle ut en besetningsrapport i Helsegris. Rapportering fra besetningsbesøk og helsestatusen i besetningen er dokumentert i Helsegris-systemet. Både HT-Svin og produsenten selv skal ha tilgang til Helsegris. Hvem som skal dekke kostnadene for besetningsovervåkingen er beskrevet i Helse- og hygienereglementet.

Velferdsgrissystemet for avlsbesetninger inkluderer 4 moduler: Helsegris, Velferdsgris, Avlsbesetning, SPF.

Vaksinasjonsrutiner for testråner som skal leveres til Delta

Det er anbefalt å vaksinere mot transportsyke (2 ganger) og Circco-virus (1gang). Anbefalingene er gitt for å forhindre at rånene blir syke ved ankomst Delta. Enkelte besetninger må ha noen flere vaksiner, etter avtale med avtaleveterinæren. Første transportsykevaksine kan gis tidligst ved 5 ukers alder og med det samme man har fått beskjed om at rånen er bestilt til test. Circco-vaksinen bør gis innimellom vaksinene for transportsjuka. Disse vaksinene er anbefalinger, ikke krav, og er beskrevet under avsnittet «rånetest».

Tappeliste og sædbestilling

Foredlingsbesetningene bestiller elitesæd ut fra tappelista som gjelder for den aktuelle perioden. Tappelista ligger på «Min Side» under fanen sædbestilling. Tappelista viser hvilke eliteråner som tappes de ulike dagene over en 14 dagers periode. Bestilling av sæd gjøres på nett via «Min Side». Ved bestilling, husk å legge inn en reserveråne for hver rane som bestilles. Det er også mulig å ringe inn bestillingen.

Bestillingsfrist for sæd for landsvin foredling: kl. 07.30. Da starter man med fordeling av sæddosene for *landsvin eliterånene*. Det er mulig å legge inn bestilling etter dette klokkeslettet også, men det reduserer sjansen på å få raneønsker oppfylt.

Bestillingsfrist for sæd for duroc foredling: kl. 08.00. Da starter fordelingen av sæddosene. Denne fristen gjelder både levering med budbil, buss og post.

I tidsrommet mellom kl. 09.00 og 10.00 er det svært travelt i distribusjonen og det kan derfor være vanskelig å nå gjennom på telefon.

Betingelser, priser, kontaktopplysninger osv. kan man lese mer om på Norsvins hjemmeside: [Semin - Norsvin](https://www.norsvin.no). Landsvin foredling har egen rabatt på elitesæden, i tillegg til eventuell medlemsrabatt.

Seminstasjonen Alfa: ca. 400 kvm, plass til 300 råner, kapasitet på 500 000 sæddoser i året. Svein Erik Stavne og Stian Risbakken betjener telefonen. Budbilen går kl. 09.00 (75 % av distribusjonen av sæd skje med budbil):

Øremerker, merking og innsending av øreprøver

Foredlingsbesetningene skal bruke egne øremerker (Caisley øremerker) og merke alle levendefødte smågris i kullet. Ved isetting av Caisley øremerker, tas det også automatisk en DNA-prøve (øreprøve)

ved at en flik av øret havner i prøverøret. Prøvene samles i små plastposer og sendes inn til BioBank i egne konvolutter, så raskt som mulig etter grising. Øreprøvene benyttes for genotyping. Øremerker, merketang, plastposer og konvolutter til BioBank fås ved henvendelse til Norsvin. NB! Dere må selv sørge for porto på konvoluttene.

Det er svært viktig at øreprøvene blir sendt til BioBank så raskt som mulig etter grising for at genotyperesultatet skal foreligge i tide. Bestilling av testrårer gjøres så fort genotyperesultatet foreligger. Rårer fra stjernekuill må derfor holdes ukastrede fram til genotyperesultat foreligger og inntaket/bestillingen er gjort. Eventuelt salg av småpurker må heller ikke skje før genotyperesultatet foreligger.

Dersom det av ulike årsaker blir behov for å ta en ny vevsprøve, gjøres dette ved å sette i et Caisley erstatningsmerke. Disse fås ved henvendelse til Norsvin. Nummeret på Caisley-merket på registreres i ToNo-testen «DNA_SAMPLE». Det finnes en egen protokoll for vevsprøvetaking som ligger ute på hjemmesiden til avlsbesetningene. Den kan også fås ved henvendelse til avlsavdelingen.

Genotyping

Ca. 70 % av purkene fra de antatt beste kullene i hver besetning genotypes. Alle rårer fra stjernekuill genotypes. Foredlingsbesetninger som nylig har lagt om til SPF eller er nye, vill få 100 % genotyping av purkene fra første grisingsdato etter at de har lagt om til SPF, og to år fram i tid.

Foredlingsbesetninger som skal levere purker til andre foredlingsbesetninger i forbindelse med oppstart, vil få 100 % genotyping av purkene fra de aktuelle puljene.

BioBank mottar øreprøvene fra foredlingsbesetningene og disse skal være registrert inn i databasen på fredager. På mandag gjøres bestillingen av genotyping ut fra det som ligger registrert i databasen i BioBank.

Man kan følge statusen på genotypingen og om genomavlsverdien er inkludert i seleksjonsverdien i flere rapporter i Breedingweb. Kolonnen heter «GS-kode» og kan ha følgende statuser:

Kode	Beskrivelse
0	Ingen øreprøve registrert (hos BioBank) eller det må tas ny øreprøve
1	Øreprøven er registrert mottatt hos BioBank
2	Øreprøven er bestilt/genotypes
3	Genotypen er inkludert i noen avlsverdier
4	Genotypen er inkludert i alle avlsverdier

Beskrivelse av alle rutinene i forbindelse med genotyping er beskrevet i «Protokoll for vevsprøvetaking».

Rånetest

Hensikten med rånetesten er å skaffe data for viktige egenskaper for å oppnå størst mulig avlsmessig framgang. De beste rånene fra rånetesten blir overført til seminastasjonen Alfa og blir neste generasjons eliterårer. De nest beste rånene etter rånetest blir tilgjengelig for eksport.

Testkapasiteten på Delta er 3500 rårer årlig. Når nye Delta står ferdig i 2024 vil kapasiteten være 5000 testrårer pr år.

Testperioden i rånetest er fra 40-120 kg. Når nye Delta står klar blir testperioden fra 40-130 kg. Rånene står ca. 108 dager i test. I testperioden registreres det data for egenskapene tilvekst,

fôrforbruk og føreffektivitet ved bruk av Fire-stasjoner. I rånetesten er man avhengig av å få registrert minimum 3 vekter på rånen før den veier 50 kg for ikke å miste viktige tilvekstdata for rånen. Derfor er det viktig at de ikke er for tunge ved levering til test. I tillegg blir det gjort en rekke registreringer i rånetest, blant annet for rødmning/stress og halebiting. Mot slutten av testperioden blir alle rånene eksteriørbedømt, det blir registrert spenekvalitet og de blir CT-skannet. I tillegg blir det gjennomført kjøttkvalitetsanalyser av råner som går til slakt.

De beste rånene etter rånetest, blir sendt til Alfa, seminstasjonen, og blir neste generasjons eliteråner. De nest beste rånene blir eksportkandidater eller går til slakt. I Breedingweb kan man følge rånene som leveres til Delta, og se hvordan de prestere.

Inntak/bestilling av råner til test

Senest en uke før forventet grising velges de beste kullene ut til genotyping og får tildelt stjerner, dvs. disse får betegnelsen «stjernekuill». (Ca. 50 % av de beste landsvinkullene og 80 % av de beste durockkullene velges ut). Stjernekuillene kan få tildelt fra 1 til 3 stjerner:

- 3 stjerner: de aller beste kullene fra hver far
- 2 stjerner: de «nest beste» kullene fra hver far
- 1 stjerne: manuelt tildelt av Lina

Bestilling av råner til test skjer så snart genotyperesultatene foreligger og er inkludert i seleksjonsverdien. Dette skjer ved ca. 5-6 ukers alder. Bestilling av testråner skjer normalt på mandager og det vises umiddelbart i Breedingweb hvilke råner som er bestilt.

Krav til testråner

Krav til testråner som leveres til Delta, er om følger:

- Rånen skal være bestilt i BreedingWeb.
- Rånen skal være vaksinert i henhold til gjeldende krav.
- Det skal etterstrebases å sende rånen før den er 40 kg. Dersom bestillingen kommer så sent at dette ikke er mulig, skal rånen fortsatt sendes.
- Rånen skal være merket med tattoonnummer i høyre øre.

Rånen skal ikke sendes til test dersom den:

- ikke har to testikler
- har kul/betennelse (større enn 3 cm i diameter) i og ved navleområdet.
- har en defekt
- er syk eller skadet
- er halebitt eller er halebiter
- er under 25 kg

Rånen avvises ved mottak på Norsvin Delta dersom:

- den ikke tilfredsstiller kravene ovenfor
- grunnlagsdata fra Ingris mangler (ørenummer, riktig mor og far, vekt og antall spener ved treukersregistrering)
- den er sendt unødvendig sent i forhold til bestillingstidspunkt, og derfor har blitt for tung (>45 kg) Ta kontakt med Norsvin Delta om du er i tvil!

Dersom testrånen ikke oppfyller kravene, blir den avvist ved mottak og det blir ikke utbetalt kompensasjon for rånen.

Vaksinering av testrånere som leveres til Delta

Alle rånere som skal leveres til test skal vaksineres mot transportsyke og Circovirus. Norsvin anbefaler følgende vaksineringsregime:

Vaksinering mot transportsyke (Porcilis Glässer):

To vaksineringer med 2-3 ukers mellomrom. 1. vaksine gis tidligst ved 5 ukers alder. For at smågrisene skal være godt nok beskyttet, skal siste vaksine som hovedregel gis minst 2 uker før transport til Delta. Hvis dette ikke lar seg gjøre, kan man unntaksvis gi siste vaksine senest 5 dager før transport.

Vaksinering mot Circovirus (Ingelvac Circoflex, eventuelt Circovac):

En vaksinerings minst to uker før transport til Delta.

All vaksinerings skal registreres i Ingris (under «Helse» og «Merka smågris»). Kontakt Ingris Brukerstøtte ved spørsmål om registrering.

Kostnaden ved disse tre vaksinasjonene kompenseres av Norsvin med minimum 2200 kr per pulje dersom antall testrånere som er leveres til test per pulje i gjennomsnitt er mellom 1 og 9. Dersom antallet rånere som leveres til test per pulje i gjennomsnitt er 10 eller mer, kompenseres det med 232 kr per leverte rånere til test.

Forslag til rutiner for vaksinerings:

Start med vaksinerings umiddelbart etter at det er bestilt rånere(r) til rånetest.

Det er den første vaksinedosen mot transportsyke (Glässer) det haster mest med og denne settes umiddelbart etter at man har fått beskjed om inntak. Dette for å rekke å sette begge dosene og gi best mulig beskyttelse før rånere(e) må leveres til rånetest. Den første vaksinen settes da ved ca. 5 ukers alder.

Vaksinering mot Circovirus kan gjerne gjøres mellom første og andre vaksinerings mot transportsyke. Circoco-vaksinen kan gi en reaksjon hos grisen og bør derfor ikke gis samtidig med andre vaksiner.

Den andre vaksinedosen mot transportsyke kan gjerne gis 14 dager etter at først Glässer-vaksinen er satt. Andre dose skal som hovedregel gis minst 2 uker før transport til Delta for å gi best mulig beskyttelse. Hvis ikke dette lar seg gjøre kan man unntaksvis gi siste vaksine senest 5 dager før transport til Delta.

Dersom man også vaksinerer mot APP kan dette gjøres etter første vaksinerings mot transportsyke, men siden man bør unngå å sette flere vaksiner på samme dyr hver dag, kan den med fordel forskyves med noen dager.

Inntransport av testrånere til Delta

Norsvin kjører inn testrånere fra foredlingsbesetningene regionvis, noen steder ukentlig, andre steder annenhver uke. Det er faste kjøreruter. Besetningene må melde på testrånere til dyrebilsjåføren og **påmeldingsfristen er torsdag kl. 15.00**. Dersom foredlingsbesetningene må benytte egen bil for å kjøre dyrebilen i møte ved levering av testrånere, godtgjøres dette etter bestemte satser (en «startpris egentransport» og en godtgjørelse pr km). Avvik fra de faste kjørerutene kan forekomme ifm høytider og helligdager. I slike tilfeller informerer Norsvin besetningene om dette.

Inntransport fra regionene skjer normalt som følger:

Oddetallsuker:

Mandag: Østlandet

Onsdag: Trøndelag

Torsdag: Vestfold

Partallsuker:

Onsdag: Rogaland og Vestland

Torsdag: Vestfold

Påmelding gjøres til Norsvins dyrebil, tlf. 99518763. Besetninger nord for Hell kan melde på testrånere til dyrebilen nord i Trøndelag, tlf. 99518764. Send gjerne en sms.

Felttest

Felttesten avslutter testperioden for purkene og foregår ute i foredlingsbesetningene. Her samles det inn data for egenskaper som inngår i avlsmålet. Felttesten skal sikre sammenlignbare resultater fra foredlingsbesetningene for å oppnå størst mulig avlsmessig framgang.

Felttesten omfatter unggrismåling og eksteriørbedømming av purker ved 150 dagers alder. Purkene veies og det måles spekk og muskel, og eventuelle defekter registreres. Purkene vurderes for 10 eksteriøregenskaper, inkludert spenekvalitet. Spenekvaliteten er det produsenten selv som sjekker mens purka står i vekta. Måleresultatene er tilgjengelige på Breedingweb dagen etter måling.

Felttesten i praksis er en todelt test: en del i vekta og en del etter vekta. I vekta registrerer avlskonsulent vekt, måler spekk- og muskel og dømmer de to egenskapene halsesår og liten innerklauv. Produsenten sjekker spenekvaliteten og fanger opp eventuelle andre avvik, som for eksempel brokk. Spenekvaliteten sjekkes ved å telle eventuelle inverterte spener og eventuelle unormale spener (dersom invertert spene, registreres denne som både invertert *og* unormal). Etter vekta eksteriørbedømmer avlskonsulent purka og ser på den forfra, fra siden og bakfra.

Avlskonsulenten er ansvarlig for å utføre felttesten. Ved måling skal det alltid være med en person fra besetningen. Besøkene tilpasses puljedriften i den enkelte besetning, hver 7. uke i en besetning med 7 ukers puljedrift. Målinga kan forårsake brunst, så tidspunktet for unggrismåling bør tilpasses slik at det passer inn i puljeplanen. Ideell alder for måling er 144 dager (purka står ca. 3 uker etter måling). Dersom tilveksten er svært god, kan det være nødvendig å måle 3 uker tidligere, ved 123 dagers alder. Det er viktig at purkene ikke stresses mellom brunststimuleringene. Avlskonsulenten skal i tillegg til å utføre felttest, drive rådgivning, være en diskusjonspartner og er et viktig bindeledd mellom foredlingsbesetningene og Norsvin. *Bruk avlskonsulenten deres!*

Seleksjon av purker etter måling bør gjøres så sent som mulig, siden seleksjonsverdiene oppdateres daglig. Antallet purker til videre rekruttering vil variere fra pulje til pulje. Selekt purkene med høyest seleksjonsverdi, men ta også hensyn til slektskap. Bruk seleksjonslista i Breedingweb. Her kan du sammenligne de unggrismålte purkene opp mot de aktive purkene i puljene.

Følgende krav må være oppfylt for at purkene skal bli testet:

- Må ha fullstendig slektskapsopplysninger i PigBase
- Vekten må være i intervallet 50-200 kg
- Alder må være i intervallet 100-300 dager

Eksteriørbedømming

Hvert dyr vurderes og bedømmes for 10 eksteriøregenskaper.:

- Kode frambein
- Kne frambein
- Vridde koder frambein
- Kode bakbein

- Vridde koder bakbein
- Understilthet
- Bevegelse
- Innerklauv
- Halesår
- Spenekvalitet (gjøres av produsenten selv mens grisen står i vekta)

Krav til framføring av purker og råner

Alle purker skal føres fram, eventuelt *minimum* 3 purker i *gjennomsnitt* per kull etter tidlig genotyping. Dette skal kun skje etter avtale med Norsvin. Det må alltid beholdes noen ekstra purker fram til måling for å være sikker på å ha minimum 3 purker i kullet ved måling. Purkene med høyest seleksjonsverdi beholdes til måling. Alle framföra purker skal måles. NB! Det er viktig å unggrismåle et jevnt antall ungpurker pr pulje, selv om antallet purker varierer fra pulje til pulje.

Eventuelt salg av småpurker må ikke skje før genotypene er klare. Dersom man selger småpurker, er det derfor viktig at øreprøvene blir sendt til BioBank så raskt som mulig for at genotyperesultatet skal foreligge i tide. Når genomavlsverdien er med inn i seleksjonsverdien, kan purkene sorteres etter seleksjonsverdi og småpurken med lavest verdi, kan selges. Man må være nøye med å melde ut all spedgrisdødelighet raskt for å unngå at det genotypes døde dyr. Småpurker som selges må meldes ut i Ingris med utdato og utkode 14=solgt som smågris. Purker som selges til formeringsbesetningene skal være fra selektert materiale, dvs. være unggrismålt. Det er de nest beste purkene, etter man har rekruttert til egen besetning, selges til formeringsbesetningene.

Alle dyr som selges, blir avlivet eller på annen måte ikke lenger er i besetningen, må meldes ut. Dette gjelder også etter avvenning. Dette fordi man i avlsarbeidet jobber med å redusere dødelighet, også i slaktegrisperioden, og fordi alle dyr i besetningen skal kunne gjøres rede for.

Unike puljenummer

I Ingris skal alle puljene ha **unike puljenavn**. Årsaken er at puljenummer til mor skal følge avkom og fordi vi ønsker å tilrettelegge for å bruke puljer inn i avlsverdiregningene. Puljene registreres med årstall og forventet grisingsuke: ÅÅUU, eventuelt med puljenummeret bak: ÅÅUUP. Puljenavnet skal ikke inneholde verken bindestrek, skråstrek eller andre spesialtegn. Eksempel: Hvis en pulje har forventet grising i uke 2 i 2024, blir da navnet på pulja 2402. Siden dette er første puljen i året, blir navnet på pulja 24021, hvis man ønsker å ha med puljenummeret i navnet.

Seleksjon

Seleksjon av purker til videre avl gjøres etter unggrismåling og så sent som mulig siden seleksjonsverdiene oppdateres daglig. Ved seleksjon skal man:

1. Rangere alle aktive purker etter seleksjonsverdi
2. Deretter se på rangvariabler

Etter måling har man en forventning om ca. hvor mange purker man skal ha med inn i neste pulje. I Breedingweb finnes det rapporter til hjelp ved seleksjon, blant annet en rapport som sammenligner unggrismålte purker og purker som snart skal grise (puljen de skal inn i). Rapporten finnes under fanen «Framføring» og heter «NOR Seleksjonsliste, ungpurker og aktive purker».

Omsetning av livdyr

Det er slakteriene som har ansvaret for omsetning av livdyr. All salg skal registreres i Ingris.

Ved salg av småpurker, kan dere melde ut ved å bruke kode 14 -solgt som smågris. Når dere bruker denne koden trenger dere ikke å registrere mottaker.

NB! Ved salg av purker til formering så må disse vaksineres mot APP! Hvis disse purkene blir testet i besetningen etter at de har fått APP-vaksine, vil disse purkene få påvist APP!

Breedingweb

Breedingweb er et verktøy til hjelp i det praktiske avlsarbeidet og benyttes blant annet ved seleksjon, for å skaffe oversikt over genotyperesultater, måledata, stjernebukk, bestilte råner til test osv. Her finner man alt av avlsdata for egen besetning, blant annet:

- Status på genotyping og genotyperesultater
- Oversikt over stjernebukk og bestilte råner til test
- Resultater fra unggrismåling
- Seleksjonslister, rangeringslister
- Avlsbesetningsoppgjøret

Bruk denne koblingen for å komme inn på Breedingweb: <https://breedingweb.topignorsvin.com/>
Brukernavn er epostadressen din. Passord får du tilsendt fra Topigs Norsvin første gang, siden kan du administrere dette selv. Det kan være lurt å legge nettadressen til «favoritter» i nettleseren.

Man kan enten benytte ferdig definerte rapporter eller man kan lage seg personlige rapporter som inneholder de dataene man selv ønsker å følge med på. Det er laget egne rapporter tilpasset norske avlsbesetninger. Disse er merket med NOR foran rapportnavnet. Rapporter tilpasset norske foredlingsbesetninger er merket NOR LL/DD.

Det finnes en egen brukermanual for Breedingweb på hjemmesiden for avlsbesetninger. Den kan også fås ved henvendelse til avlsavdelingen.

Avlsbesetningsoppgjøret

Hensikten med avlsbesetningsoppgjøret er å dokumentere avlsbesetningenes prestasjon i forhold til det som skal kjennetegne en godt drevet avlsbesetning. Avlsbesetningsoppgjøret rangerer avlsbesetningene etter prestasjon. Dette gjøres ved at prestasjonen for hver enkelt egenskap som er vektlagt i oppgjøret, omregnes til poeng og besetningene rangeres etter totalt oppnådd poeng for alle egenskapene. Oppgjøret skal også skape motivasjon og engasjement rundt avlsarbeidet. Det er fire kategorier av avlsbesetningsoppgjøret: foredlingsbesetningsoppgjøret for landsvin, foredlingsbesetningsoppgjøret for duroc, foredlingsbesetningsoppgjør for de som av ulike årsaker ikke leverer råner til test, og formeringsbesetningsoppgjøret.

Avlsbesetningsoppgjøret er tilgjengelig i BreedingWeb og består av en rapport som viser prestasjon for hver egenskap «Datagrunnlag» og en rapport som viser de samme egenskapene omregnet til poeng, «Poeng». I tillegg er det en rapport som viser utvikling per måned i egen besetning for de samme egenskapene.

Avlsbesetningsoppgjøret blir oppdatert daglig og data fra dagens dato og 12 måneder tilbake i tid inngår i oppgjøret. For å bevare noe av spenningen til Avlsbesetningsmøtet, vil poengene og total poengsum ikke være tilgjengelig i perioden 1. juni til 30. november.

Det årlige avlsbesetningsoppgjøret, med kåring av de beste besetningene på avlsbesetningsmøtet, inkluderer data fra oppgjørsåret som er perioden fra 1. oktober til 30. september.

Egenskaper som inngår i oppgjøret og vektingen av disse

Delegenskaper	Landsvin	Duroc
Andel til rånetest	10	10
Vekt ved 150 dager	7,5	12,5
Inngrisingssalder	5	5
Vekt ved 21 dager	5	5
Beregna antall avvente per årspurke	12,5	12,5
Seleksjonsverdi purker	25	20
Seleksjonsverdi rekrutt topp 50	10	10
Seleksjonsdifferanse	10	10
Antall fedre til ungpurker	5	5
Etterslep grisingsregistrering	2,5	2,5
Etterslep treukersregistrering	2,5	2,5
Sum	95	95

Beskrivelse av egenskapene

Andel til rånetest: Poeng beregnes ut fra andel råner mottatt i rånetest i forhold til antall råner født i stjernekuill i besetningen. Poenget premierer først og fremst andelen råner som ikke kastreres i stjernekuill, men også nivået på fødte stjernekuill i besetningen.

Vekt v/150 dager, unggrismåling: Poeng beregnes ut fra gjennomsnittlig vekt v/150 dager hos unggrismålte purker i den enkelte besetning, sammenlignet med landsgjennomsnittet. Det blir korrigert for mors kullnummer og antall levendefødte. De dyrene som inngår, er de som er målt i perioden.

Inngrisingssalder: Poeng beregnes ut fra gjennomsnittlig inngrisingssalder hos førstekullspurker i den enkelte besetning, sammenlignet med landsgjennomsnittet. De dyrene som inngår, er purker som har fått sitt første kull i perioden.

Vekt ved 21 dager: Poeng beregnes ut fra gjennomsnittlig treukersvekt, prekorrigert til 21 dagers alder, i den enkelte besetning, sammenlignet med landsgjennomsnittet. Det blir i tillegg korrigert for kjønn, antall levendefødte, antall veide og mors kullnummer. De dyrene som inngår, er alle renrasede landsvin eller duroc som er veid i perioden.

Beregnet antall avvente: Poenget er gjennomsnittlig beregnet antall avvente per årspurke. Grunnlagsdata blir hentet fra Ingris. Egenskapen beregnes med utgangspunkt i insemineringsdato og denne er forskjøvet med 150 dager. Beregningen gjøres ved at man tar antall levendefødte i aktuelle

kull og trekker fra prosent døde smågris for de samme kullene. Da får man avvente per kull. Videre brukes grisingsprosent til å beregne avvente pr årspurke. Det korrigeres for antall kull per årspurke.

Seleksjonsverdi purker: Kun seleksjonsverdier for avlspurker knyttet til kull med eliteråne som far teller med. Dersom landsvinpurker blir inseminert med «blandasæd» for salg til bruksbesetninger, telles ikke disse purkene med i oppgjøret. For hver grisning etter bedekking med eliteråne inkluderes to seleksjonsverdier per purke, en ved grisning og en ved avvenning, og middelet for disse beregnes. Det benyttes historiske seleksjonsverdier som er lagret i Topigs Norsvins database. Det brukes avlsverdier for besetninger som ikke leverer råner til test.

Seleksjonsverdi rekrutt topp 50 (Seleksjonsverdi for de 50 % beste av 3 måneder gamle rekrutter): Poeng beregnes ut fra gjennomsnittlig seleksjonsverdi for landsvin og duroc rekrutter i den enkelte besetning, sammenlignet med landsgjennomsnittet. Det benyttes historiske seleksjonsverdier som er lagret i databasen. Seleksjonsverdien de har når de er 3 måneder gamle benyttes, og middelet for de 50 % beste rekruttene i besetningen beregnes. Ved gode rutiner for innlevering av vevsprøver, vil rekruttene være genotypet på dette tidspunktet. Dette gjør at spredningen i seleksjonsverdier øker og dermed vil dette heve nivået på de 50 % beste dyrene. Egenskapen viser fremtidig potensiale i besetningen.

Seleksjonsdifferanse: Poeng beregnes ut fra gjennomsnittlig oppnådd seleksjonsdifferanse i den enkelte besetning, sammenlignet med landsgjennomsnittet. For hver gruppe med rekrutter som blir unggrismålt, blir det registrert hvilke av disse som faktisk griser i besetningen. For å være sikker på at rekruttene har griset, er det bare inkludert purker som er unggrismålt minst 240 dager før poenget er beregnet. Egenskapen skal måle oppnådd seleksjon, derfor er den korrigert for gjennomsnittet på målingen. Dersom man velger rekrutter uten bruk av seleksjonsverdi, er det forventet å oppnå samme snittet blant de selekterte som hele gruppa med rekrutter. Dette gir 0 % seleksjonsdifferanse. I det andre ytterpunktet sorterer man på seleksjonsverdi, bedekker de beste og alle griser, og man gjør ingen vurderinger i forhold til eksteriør eller spredning på eks. fedre. Dette ville gitt 100 % seleksjonsdifferanse, men dette er heller ikke ideelt. Det tas derfor høyde for at det gjøres vurderinger utover kun seleksjonsverdi, og det blir derfor ikke premiert for høyere seleksjonsdifferanse enn 90 %.

Eksempel på hvordan dette kan beregnes:

100 dyr unggrismålt: Gjennomsnittlig seleksjonsverdi: 125

30 har griset i besetningen: Gjennomsnittlig seleksjonsverdi: 133

De 30 beste ved unggrismåling hadde gjennomsnittlig seleksjonsverdi: 135

Oppnådd seleksjonsdifferanse

$$= (133-125)/(135-125)$$

$$= 8 / 10$$

$$= 80 \%$$

Antall fedre til ungpurker: Poeng beregnes ut fra totalt antall fedre hos førstekullspurker i den enkelte besetning, sammenlignet med landsgjennomsnittet. Det blir korrigert for antall førstekullspurker (besetningsstørrelse). De purkene som inngår, er purker som har fått sitt første kull i perioden. Egenskapen er tatt med i oppgjøret for å ivareta spredningen på døtre etter ulike eliteråner i den enkelte besetning.

Etterslep grisingsregistrering: Poeng beregnes ut fra dager mellom faktisk grisingsdato og innregistrert grisingsdato (med avsetting av nummerserie). Etterslepet telles fra dag 3 etter faktisk grisingsdato, dvs. den dagen purka har grist og to dager etterpå, er det 0 i etterslep. På dag 3 er det 1 dag etterslep. Dersom grisingen går over 2 dager er det den andre dagen som skal registreres som grisingsdato.

Etterslep treukersregistrering: Poeng beregnes ut fra dager mellom faktisk veiedato og innregistrert veiedato. Etterslepet telles fra dag 1 etter faktisk veiedato. Dersom det er griser som ikke er veid eller meldt ut tidligere (eks. Ved at en grisunge dør), vil etterslepet på disse grisene telle fra forventet veietidspunkt (21 dager) og fram til den dagen hovedoppgjøret beregnes.

Kåring av beste eliteråne

På det årlige avlsbesetningsmøtet deles det ut en avlsstatuett til den produsenten som har avlet fram henholdsvis den beste landsvin – og duroc eliterånen i oppgjørsåret. Det gjøres etter følgende kriterier: Seleksjons- og avlsverdier lagres månedlig. Avlsstatuetten for beste rane gis til den rānen som i løpet av oppgjørsåret har oppnådd den høyeste gjennomsnittlige seleksjonsverdien for sine tre beste måneder. Men, det er bare verdier som er oppnådd etter at rānen har hatt minst fem ferdigtestede sønner på Delta, og i tillegg minst 50 unggrismålte avkom i felt, som teller.

Egen hjemmeside for Norsvins avlsbesetninger

Det er en egen hjemmeside for avlsbesetningene som er passordbeskyttet. Passordet fås ved henvendelse til avlsavdelingen. Her legges det ut informasjon til avlsbesetningene, protokoller, rutinebeskrivelser osv. Denne ligger på Norsvins hjemmeside (lenke: [Protected: Avlsbesetninger - Norsvin.](#))

Utbetaling av kompensasjon

Foredlingsbesetningene kompenseres som følger:

- Utbetaling pr veide smågris (kullet må være korrekt registrert ved avvenning senest 28 dager etter endelig avvenning.
- Utbetaling pr leverte rāne til rānetest
- Utbetaling pr ukastrerte rāne i stjernekuill (fra nyttår 2024: alle hanngris fra alle kull)
- Etterbetaling/bonus ut fra rangeringen på Avlsbesetningsoppgjøret pr. 30.09 (gjelder landsvin foredling)
- Kompensasjon for eventuell egentransport i forbindelse med levering av testrāner
- Kompensasjon for ekstra helseovervåking i SPF foredlingsbesetninger
- Kompensasjon for vaksinerings av rāner som skal leveres til test

Alle fakturaer, samt bilag for utbetalinger fra avlsavdelingen, ligger på «Min Side». Utbetalingsbilag som er laget manuelt, blir sendt på epost.